

HET BLOK IN GERAARDSBERGEN

door MARC VAN TRIMPONT

Met zo een kop is er gegarandeerd aandacht... Want geef het maar toe, beste lezer of lezeres, hoogstwaarschijnlijk dacht je onmiddellijk aan het *Vlaams Blok*, de rechtse en radicale Vlaams-nationalistische partij die niemand, maar dan ook niemand in België -en a fortiori in Vlaanderen- onverschillig laat en die om deze reden een partij "niet als een andere" zou kunnen worden genoemd. Welnu, indien je inderdaad aan het Vlaams Blok dacht dan had je het gewoon verkeerd voor, want aan de orde in deze bijdrage is het *Belgisch Nationaal Blok (BNB)* ! Nooit van gehoord, zal je, samen met vele lezers, vermoedelijk wel zeggen : een voldoende reden om de aandacht te houden en om dit artikel te lezen...

De volledige benaming van het BNB luidt: "*Belgisch Nationaal Blok voor de verdediging van de Democratie, de Grondwet en het Koninkrijk*", in het Frans "*Groupement National Belge pour la défense de la Démocratie, de la Constitution en de la Monarchie*". Het Belgisch Nationaal Blok (afgekort: BNB) was een drukingsgroep en geen politieke partij. Het BNB had uitsluitend zonet vooral te maken met de koningskwestie¹.

Het is de Geraardsbergse afdeling van deze beweging -en dan meer in het bijzonder tijdens de weken die het referendum anno 1950 over de terugkeer van Leopold III vooraf gingen- die in dit artikel voor het voetlicht wordt gebracht².

KONINGSKWESTIE

Algemeen wordt aangenomen dat de kiemen voor de koningskwestie moeten worden gesitueerd in mei 1940 toen Koning Leopold III (1901-1983), na de capitulatie volgend op de 18-daagse veldtocht, weigerde met zijn ministers naar Frankrijk te vluchten en verkoos als krijgsgevangene achter te blijven in bezet België. In verband met deze keuze hebben sommigen hem de bedoeling toegeschreven een nieuwe regering op poten te willen zetten in het kader van de Duitse *Nieuwe Orde*. Ter zijde en in deze context dient misschien het publiek geheim in herinnering te worden gebracht dat de Belgische regering (regering Pierlot), die na de capitulatie de Koning zeer onheus beoordeeld had, pas later naar Londen uitweek en meer bepaald na eerst doch vruchteloos contact te hebben gezocht zowel met Leopold III als met de Duitse bezetters voor, naar verluidt, mogelijke samenwerking... Eens in Londen geïnstalleerd had de regering het over een betreurenswaardig misverstand tussen regering en vorst. Toen Leopold in juni 1944 naar Duitsland werd gedeporteerd liet hij een politiek testament na dat niet mals was voor zijn ministers; zij namen er na de oorlog ontstemd kennis van. Er zat dus weer een haar in de boter, maar ook het huwelijk tijdens de oorlog van Leopold met Liliane Baels was een bron van ongenoegen voor sommigen (voor velen?) en/of werd door anti-Leopoldisten aangegrepen om ergernis te scheppen. Er werd

¹ De algemene historische achtergrondinformatie over de koningskwestie werd geput uit een bijdrage van Manu Ruys onder de titel "*Leopold III werd niet verraden*" verschenen in De Standaard (der Letteren) van 7 november 1975 n.a.v. de publicatie van het boek "*La question royale. Crise et dénouement: juin, juillet, août 1950*", door gewezen eerste minister Jean Duvieusart, evenals uit een bijdrage van Christine Albers onder de titel "*Koningskwestie brengt België aan rand van algemene opstand. Leopold III in oorlog met regering en volk*" in De Financieel Economische Tijd van 7 augustus 1997.

² Met dank aan de heer André de Temmerman uit Geraardsbergen die ons zijn persoonlijk archief ter beschikking heeft gesteld, het wordt in deze bijdrage vermeld als "Archief ADT". André is de zoon van Eugène de Temmerman, de stichtend voorzitter van het BNB afd. Geraardsbergen.

B.N.B.

Afdeling Geraadskingen.

Verlagen : don H^w F. Buekael. Je /me.

1. vergaderingen B.N.B.
2. vergaderingen arrondissementaal comité
voor de volksraadpleging : Kanton Geraadskingen

René Leopold III

Januari 1950.

opnieuw aangestuurd op verzoening doch weer zonder resultaat. Toen de Koning op 7 mei 1945 door de Amerikanen werd bevrijd, waren de republikeinsgezinden er hier inmiddels in geslaagd een regentschap in het leven te roepen met het doel hem uit het land te houden. Links België en dan vooral Wallonië zette een (volgens velen) hatelijke en alleszins agressieve, ja soms gewelddadige campagne op het getouw om de Koning politiek uit te schakelen. Was het niet de socialist Paul-Henri Spaak die de Koning eens de stempel gaf van "*le premier incivique du pays*"? In het katholieke deel van Vlaanderen ontstond en groeide een (vaak emotionele) tegenactie ten voordele van Leopold. Schematisch samengevat zou men kunnen stellen dat alleen de Christelijke Volkspartij de terugkeer van de koning voorstond. En bij de parlementsverkiezingen van juni 1949 behaalde deze partij de volstrekte meerderheid. Gaston Eyskens bracht een sterk Leopoldistische regering op de been van katholieken en liberalen en liet door het parlement een voorstel goedkeuren om een referendum te houden over de Koningskwestie, met dien verstande dat de Koning uit eigen beweging troonsafstand zou doen mochten de voorstanders van zijn terugkeer minder dan 55% van de uitgebrachte stemmen bedragen. Maar inmiddels, d.i. sinds de bevrijding van België in september 1944, was de door Links gevoerde campagne erop gericht Leopold met alle middelen tot troonsafstand te dwingen. Op 12 maart 1950 vond, onder de homogene CVP-regering Duvieusart, het geplande referendum plaats. 57,7 % (dus méér dan de doorslaggevende 55%) van de kiezers stemde voor de terugkeer van de Koning maar deze ja-stemmers waren ongelijk verdeeld: in Vlaanderen was 72% pro, doch in Brussel slechts 48% en in Wallonië amper 42%.

De voorstanders van "*JA de Koning komt terug*", zoals per definitie het BNB, behaalden eigenlijk maar een Pyrrsoverwinning. De uitslag van het referendum maakte van Koning Leopold een te zeer "Vlaamse katholieke" vorst wat premier Duvieusart deed zeggen: "*Le roi est foutu*"...³ Het vervolg is door iedereen gekend: onder druk van het straatgeweld van Links België deed Leopold troonsafstand ten voordele van Boudewijn (1930-1993) die op 11 augustus 1950 de eed aflegde als "Koninklijke Prins" om een jaar nadien, meer bepaald op 17 juli 1951, de vijfde koning van België te worden.

HET BNB, AFDELING GERAARDSBERGEN⁴

Wanneer precies de Geraardsbergse afdeling van het BNB werd opgericht blijkt niet uit het archief ADT want het beschikbare notulenboek van de vereniging vangt aan op 5 januari 1950, maar er zijn tal van aanwijzingen waaruit blijkt dat de afdeling toen al een hele tijd bestond. Op 13 januari 1950 zag het bestuur eruit als volgt:

Eugeen de Temmerman, stichtend voorzitter
 Julien van den Daelen
 ?? Baptist
 Jérôme Dierickx
 Victor de Smet
 Victor Willekens
 Jean Cattelain
 Dokter Emile van den Daelen
 Apotheker Frans van Damme

Frans van Negen
 Arsène Willekens
 mevr. Beernaert
 juffr. Emilie van den Daelen
 mevr. F. Broeckaert
 mevr. Bonnier
 Frans Broeckaert
 notaris Jules Charles de Ruyver

³ Ter zijde, het negeren van de spelregels voortvloeiend uit het resultaat van dit referendum heeft bij sommigen (bij velen?), tot en met vandaag, hun vertrouwen in het democratisch systeem zoals het in België werkt geschokt, of het heeft ten minste voor een bittere nasmaak gezorgd...

⁴ Tenzij anders gemeld komen alle gegevens over het BNB afdeling Geraardsbergen uit het "Dossier ADT" en vooral uit het notulenboek

BELGISCH NATIONAAL BLOK

VOOR DE VERDEDIGING VAN DE DEMOCRATIE DE GRONDWET

EN HET KONINGDOM

KLUISSTRAAT, 44, GENTBRUGGE (GENT)

GROUPEMENT NATIONAL BELGE

POUR LA DÉFENSE DE LA DEMOCRATIE DE LA CONSTITUTION

ET DE LA MONARCHIE

RUE DE L'ERMITAGE, 44, GENTBRUGGE (GAND)

TEL: 52908

Gentbrugge, de 15 April 1949.

De Heer De ~~Timmerman~~,
Geeraardsbergen.

Waarde Heer,

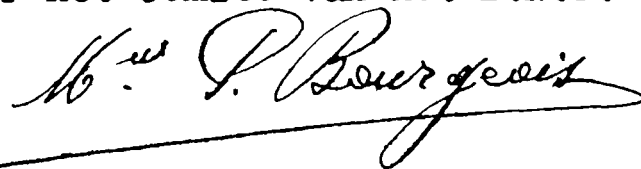
Het comité van het B.N.B.-Oost-Vlaanderen verzoekt mi U van ganser harte geluk te wensen voor al de ijver en het initiatief die U aan de dag hebt gelegd ter gelegenheid van de doortocht van onze lieve prinses Joséphine-Charlotte doorheen onze provincie op 13 April l.l.

U hebt er zeker niet weinig toebijgedragen dat deze ontvangst werkelijk overal "royaal" was, gedrenkt met een uitbundige geestdrift van de tienduizendkoppige menigte en tevens van een intieme weemoed die U naar de keel greep.

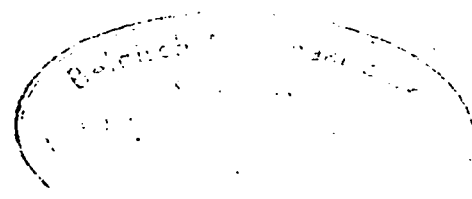
Nogmaals hartelijk gefeliciteerd en laat ons hopen dat deze lieve voorbode de "grote" terugkeer heeft vervroegd

"TROUW"

Voor het comité van het B.N.B.

(Mevr. Bourgeois)

Op donderdag 5 januari had in Aalst een contactvergadering plaats tussen afgevaardigden van het BNB afdeling Aalst respectievelijk afdeling Geraardsbergen. Bedoeling was de te voeren actie vast te leggen voor het kanton Geraardsbergen in het vooruitzicht van het voorgenomen referendum over de al dan niet terugkeer van Koning Leopold III. Het zal wel voor ieder, bij nader toezien, duidelijk zijn dat heel wat komt kijken bij de organisatie van een volksbeweging voor of tegen een of ander doel.

Vermeldenswaard is de tussenkomst van Julien van den Daelen die de aandacht vestigde op het bestaan van andere Koningsgezinde verenigingen, zo bij voorbeeld in Geraardsbergen de vereniging "IJzer-Leie" die, volgens hem, vruchtbaar werk leverde. De vergadering zegde te betreuren dat er "*niet meer samenhangendheid bestaat tussen de Koningsgezinde verenigingen*", maar bij deze vaststelling schijnt het te zijn gebleven want er werd niets ondernomen om het tij te doen keren.

Koningsfilm

Beslist werd gedurende tien dagen (20-31 januari) de zogeheten Koningsfilm ter beschikking te stellen van de afdeling Geraardsbergen. Deze Koningsfilm bestond uit vier delen. Kwamen onder meer aan bod: de Belgische monarchie, de achttiendaagse veldtocht, de "*trionfantelijke doortocht van ons sprookjes-prinses Joséphine-Charlotte*"⁵. Op het einde van de film verscheen de beeltenis van koning Leopold III, wat doorgaans op een "*gejubbel zonder weerga*" werd onthaald.

Voor de huur van de Koningsfilm diende 250 frank per dag te worden betaald, vandaar ook de noodzaak een zelfstandig financieel comité in het leven te roepen. De vertoning van deze film bracht bovendien heel wat praktische besommeringen mee. Vooreerst diende de afdeling zelf te zorgen voor een projectietoestel en toebehoorten. Vervolgens diende een planning te worden gemaakt van de vertoningen in de respectieve gemeenten van het kanton. Maar hiermede was de kous uiteraard niet af want het kwam er uiteindelijk op aan interesse te wekken voor de film en vooral zoveel mogelijk volk te trekken... Misschien kon dan nog een bijdrage worden gevraagd tot deelneming in de kosten. In sommige gemeenten van het Aalsterse werd 5 frank inkomgeld gevraagd; in andere was de toegang gratis maar werd een programma verzilverd.

De Koningsfilm-toernee werd intens voorbereid. Reeds op zaterdag 7 januari had in De Eendracht een bijeenkomst plaats van het "*beperkt comité van het BNB, afd. Geraardsbergen*" (afgevaardigden van het arrondissementeel comité voor de volksraadpleging). Uit de goedkeuring van de notulen van de vorige werkvergadering (gehouden in 1949) blijkt dat o.m. kleine Koningsaffiches tot het propagandamateriaal behoren en beschikbaar zijn. Ter zijde, op deze vergadering werd benadrukt dat de BSP (=de socialisten) zou hebben verklaard ALLE middelen te zullen gebruiken tegen de Koning...

⁵ Het bezoek van prinses Joséphine-Charlotte aan Oost-Vlaanderen had plaats op 13 april 1949.

Het Volk

HET

Arr. Comité voor volksraadpleging in het Aalsterse

Samenstelling van het Comité:
— Erevoorzitter: Staatsminister
Baron R. Moyersoen; Voorzitter:
Ach. De Cock, nijveraars, oorlogs-
vrijwilliger 14-18; Secretaris: V.
De Gheest, advocaat, stichter
B.N.B.-Aalst; Leden: mevr. wed.
Alfr. Nichels (gewezen volksver-
tegenwoordiger en burgemeester
van Aalst); de heren Willy
Breckpot, notaris, gemeenteraads-
lid te Aalst; Frans Barrez, boek-
houder C.M. Aalst; Antoine De
Hert, handelaar, afgevaardigde
der Koningsridders, Aalst; L. De
Wolf, bouwkundige, schepen van
Aalst; Henry Moens de Hase, oor-
logsvrijwilliger 14-18, Aalst; Jo-
seph Moyersoen, administrateur,
afgevaardigde van het N.K.B.,
Aalst; P. Van der Schueren, han-
delaar, oud-strijder 14-18, Aalst;
Michel Verhulst, nijveraars, oud-
strijder 14-18, Aalst; Wim Ver-
leysen, algemeen secretaris van
het A.C.W., Aalst; mevr. Bro-
ckaert-De Somer, Geraardsbergen;
de hh. Julien De Temmerman,
bediende NMBS, stichter BNE te
Geraardsbergen; Burggraaf de
Parc Helzele; J. Matthys, burger-
meester, Helzele; Victor Baeten,
druivenkweker, Helzele; Evens-
poel, notaris, Ninove; De Pell-
maecker, leraar, Ninove; Luyster-
mans, voorzitter Middenstand te
Ninove; Van der Hulst, voorzit-
ter NKB; Willy Cautiaert, nijve-
raars, Zottegem; De Feyter, se-
cretaris Middenstand, Zottegem;
Jules de l'Arbre, reserve-officier,
Zottegem; Matthys, nijveraars,
schepen te Zottegem.

Om publiciteit te geven aan de filmvertoningen werden strooibriefjes huis aan huis bezorgd door de postdiensten; bovendien werden aankondigingen geplaatst in de lokale weekbladen. De eerste vertoning van de Koningsfilm in het kanton vond in Geraardsbergen zelf plaats op 20 januari en meer bepaald in de zaal van de Jozefieten die zowel het lokaal als de projectie-apparatuur, verwarming, enz. gratis ter beschikking hadden gesteld. Voorzitter Eugène de Temmerman had ervoor gezorgd dat de film op tijd arriveerde en een zekere heer Agneessens trad op als gastspreker. Aan J. Charles de Ruyver kwam de taak toe deze spreker voor te stellen en nadien te danken. De filmvertoning diende niet alleen te worden gevolgd door een voordracht maar er moest ook voor animo worden gezorgd. Te dien einde zou Julien vanden Daelen al de bestaande Koningsliederen bestellen bij het Davidsfonds. Ook was een geldinzameling voorzien. Deze omhaling ten voordele van de koningspropaganda geschiedde met open schaal: *“zes juffrouwen zullen in de zaal rij na rij de omhaling doen. Jw. Van den Daelen zal zorgen dat er drie juffrouwen rondgaan. Mw. Beirmaert zorgt voor de overige drie”*. Verder was een filmvertoning voorzien in Zandbergen op 22 januari, in Moerbeke op 27 januari en in Overboelare op 30 januari, evenals in de katholieke scholen *“mits 5fr. te vragen aan elke leerling”*.

De eerste vertoning had zoals gezegd in Geraardsbergen plaats en wel op vrijdag 20 januari om 19.30 uur. Er was een *“prachtige opkomst van de Geraardsbergse bevolking”*: de zaal was vol. Charles de Ruyver *“was zeer interessant in een kordaat inleidend woord”* en de uiteenzetting *“van dhr. Agneessens werd zeer aandachtig gevolgd...maar ze had wat langer mogen zijn”*. Desondanks kon het bestuur zich met deze tekortkoming verzoenen vermits *“hij niets rekende noch voor spreekbeurt noch voor reiskosten”*. De eigenlijke filmvertoning trok levendige belangstelling maar wekte ook de geestdrift van de aanwezigen; ten bewijze hiervan *“het herhaaldelijk en langdurig handgeklap”*. Ter bekroning van deze propaganda-avond werd bij *“luidruchtig handgeklap”* beslist volgend telegram te zenden naar de Koning: *“De bewoners van de stad Geraardsbergen bieden aan zijn Majesteit Koning Leopold III hun blijk van eerbied en trouwe genegenheid bij de eerste vertoning van de Koningsfilm. Wachten met ongeduld naar de volksraadpleging om met een eenparig “ja” te zeggen: 1950 brenge onze Geliefde Vorst op de Troon!”*

In diezelfde periode, meer bepaald op zondag 22 januari, had in het instituut Maria en Jozef een oudleerlingendag plaats. Mevrouw F. Broeckaert gaf blijk van een missionarisziel want zij *“zette de aanwezigen aan niet alleen “ja” te stemmen maar door propaganda van mens tot mens te doen “ja” stemmen”*. En zij bespeelde de reeds toen ontluikende gevoelige feministische snaar door te zeggen: *“De vrouwen vooral zijn de koning dankbaarheid verschuldigd omdat de vrouwen in 1940 niet alleen duizend angsten van hun geliefde mannen en zonen hadden uit te staan, maar het tenvolle beseften bij het beleven der gebeurtenissen, dat het niet ingrijpen, dood over Vlaanderen betekende.”* Deze oudleerlingendag werd besloten met een heildronk op Leopold III en met de verzending van nog eens een telegram.

En hoe verliepen de filmvertoningen in de “deelgemeenten”?

- Zandbergen, 22 januari. Veel volk. De vergadering werd ingeleid door schoolhoofd Mincke. Robert Pieraert weerlegde *“in een gloedvolle rede de drogredenen van de tegenstrevers”*. De verkoop van programmafolders bracht 500 frank op.
- Moerbeke, 27 januari. Ruim 200 aanwezigen, maar teveel kinderen onder hen *“met de natuurlijke rumoerige gevolgen”*. Vergadering ingeleid door dhr. Pierre de Smedt. Robert Pieraert wist de toehoorders te boeien met *“een gesappige maar zeer gevatte rede”*.
- Overboelare, 30 januari. Koud. Een bomvolle zaal *“met respectabel aantal ernstig-grote mensen en een hele zwerm (sic) schoolkinderen”*. De bijeenkomst werd ingeleid door dokter De Dapper. De projectieapparatuur bleek het niet goed te doen. Het werd een avond die velen zal zijn bijgebleven: *“Het rumoer van de kinderen, de weinig genietbare vertoning en... de koude voeten beletten die avond prettig te worden voor ons”*. Gelukkig bracht Robert Pieraert *“een zo enthousiaste en levendige spreekbeurt dat de zaal daverde van het applaus”*.

Koningsmeetings

Op zondagvoormiddag 19 februari had in het lokaal *Café Moderne* een gezamenlijke werkvergadering plaats van de kantons Geraardsbergen en Ninove. De opkomst was echter teleurstellend. M.b.t. het kanton Geraardsbergen waren aanwezig : voor Ophasselt Remi van Heghe, voor Waarbeke burgemeester De Leenheer, voor Grimminge (?) de Turck, voor Schendelbeke Hector Schutijzer, voor Overboelare dr. De Dapper, en voor Geraardsbergen A. Coelins(?), J.Ch. de Ruyver, E. de Temmerman, Victor de Smet, J. vanden Daelen, Fr. van Negen, Ars. Willekens, mevr. Beernaert, Rob. Pieraert. Het arrondissementeel bestuur was vertegenwoordigd door Wim Verleysen.

Notaris J. Ch. De Ruyver gaf een uiteenzetting over de wijze van werken m.a.w. over de te voeren tactiek. Die moest uiteindelijk bewerkstelligen zoveel mogelijk onverschilligen "ja" te doen stemmen. Hoe de strijd tegen de Koning begonnen was? *Door het samenhokken van al de linkse partijen met het communisme*, stelde spreker. Maar via de volksraadpleging zou het volk nu kunnen beslissen en door "ja" te stemmen zou de Koning in zijn grondwettelijke rechten worden hersteld, concludeerde hij. Maar welke was nu de tactiek die diende te worden gevolgd? Wel, in iedere gemeente⁶ zou een actiecomité worden opgericht dat d.m.v. geldinzamelingen de nodige financiële werkingsmiddelen zou bijeen garen: *"Ieder moet de gelegenheid krijgen om het zijne bij te brengen, hoe gering ook en in alle partijen en in alle standen"*, staat dienaangaande in het notulenboek. Dit actiecomité zou ook voor een voldoende aantal medewerkers zorgen die op basis van vrijwilligerswerk zouden instaan voor de bedeling van vlugschriften, voor het plakken van affiches en last but not least voor huisbezoeken ten einde de mensen ervan te overtuigen "ja" te stemmen. Deze actiecomité's hadden tevens tot taak het arrondissementeel comité in te lichten over de activiteiten van de tegenstrevers.

Op dinsdagavond 21 februari ging een delegatie -sommigen met eigen transportmiddel, de overigen via een ingelegde bus- naar Ninove voor een zogeheten Koningsmeeting. Vooral de rede van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Albert de Vleeschauwer⁷ ging niet ongemerkt voorbij en maakte zelfs diepe indruk. Dit blijkt overduidelijk uit volgende verslaggeving in het notulenboek:

"Geen pen kan ter dege beschrijven wat die redevoering was: zij was klaar, gedokumenteerd, zonder passie maar overtuigend, soms humoristisch, dikwijls scherp, steeds van een hoogstaand en voomaam gehalte!"

De verslaggever concludeert: *"Wij willen besluiten met de kleine beschouwing voortvloeiend uit de rede van de minister"* (waar hij zegde): *'...Ja, het is goed hier te leven...'*. (De verslaggever geeft dan volgende persoonlijke beschouwing ter overweging:) *"Ja...en het is goed voor ons... en ook voor de tegenstrevers van de koning te luisteren naar de man die steeds de koning trouw bleef! Het is goed voor de tegenstrevers van de koning te weten dat ons land 'Redenaars' heeft andere en betere dan een Spaak en een Buset ! Redenaars die een eerlijke taal spreken, en een schone taal: waar ons volk kan en zal naar luisteren – die ons volk zal doen 'ja' stemmen."*

⁶ Vandaag zou men spreken van deelgemeente

⁷ Albert de Vleeschauwer (°Nederbrakel 1897, † Kortenberg 1971) werd in 1956 door Koning Boudewijn geadeld en kreeg de titel van baron, naar verluidt als beloning voor zijn houding en optreden tijdens de koningskwestie.

Over baron Jozef Albert de Vleeschauwer, zie desgewenst in Triverius (d.i. het tijdschrift van het Triveriusgenootschap, de heemkundige kring van de regio Brakel-Horebeke-Lierde), jg.XXVII (1997), nr.2, achtereenvolgens : p.9-13, M. MAROYE, *De kwartierstaat van baron Joseph Albert de Vleeschauwer*. – p.14-32, P. BAGUET, *Albert de Vleeschauwer over zijn school, het verlies van zijn ouders en de bestendige verknochtheid aan zijn geboortedorp*. – p.33-53, L. VERACHTEN en L. DE TEMMERMAN, *Albert de Vleeschauwer*. – p.54, L. VERACHTEN, *Baron Albert de Vleeschauwer van Braekel*.

Eugène de Temmerman
(1903-1967), stichtend
voorzitter van en drijvende
kracht achter het B.N.B.,
afd. Geraardsbergen.

Eugène de Temmerman
werkte bij de Belgische
Spoorwegen als hoofd-
treinwachter.

WIJ
BLIJVEN TROUW

BELGISCH
NATIONAAL
BLOK

VROUWENAFDELING

LIDKAART

M. de Temmerman Eugénie
de Temmerman met de wijk Geraardsbergen 14
Geraardsbergen
DE VOORZITSTER DE TITULARIS
N° 28591 de Temmerman de Temmerman

Het B.N.B. had ook een vrouwenafdeling. Hierboven kopie van de lidmaatschapskaart van de echtgenote van Eugène de Temmerman.

De laatste veertien dagen vóór het volksreferendum

Wij komen zo langzamerhand dichterbij D-Dag, d.i. 12 maart 1950. Het gonst van activiteiten. Op 27 februari trokken Eug. De Temmerman, juffr. Em. Vanden Daelen, Victor de Smet en mevr. Broeckaert voor een stand van zaken van de komende acties respectievelijk naar Schendelbeke (Hector Schutijzer), Idegem (notaris Blommaert en dhr. Evenepoel), Smeerebbe-Vloerzegem (Gilbert Vierendeel), Grimminge (Romain Andries) en Onkerzele (Raoul Peerts).

In Schendelbeke zou eerstdaags een Koningsfilm-avond worden georganiseerd in de zaal van het klooster; overigens hoopte men op 7 maart a.s. een "camion volk" naar Geraardsbergen te kunnen zenden voor de Koningsmeeting aldaar. Allerlei propagandamateriaal werd ter plaatse gelaten.

In Idegem is een filmavond gepland voor 8 maart. Vooraf zouden 6 affiches m.b.t. de in Geraardsbergen voorziene Koningsmeeting worden geplakt. Verder bestelde (en betaalde!) de afdeling Idegem 4 grote (normale) affiches, 500 strooibriefjes, 20 affiches "De Koning komt terug", 100 portretten van Leopold III en 20 portretten op affiches; kosten 280 frank.

In Smeerebbe-Vloerzegem schijnt het bezoek een maat voor niets te zijn geweest. De invaliditeit van Gilbert Vierendeel was een zware handicap in de propagandavoering. Hij verwees voor de praktische kant van deze zaken naar Vincent Cosijns, maar die was afwezig op het moment van het bezoek.

In Grimminge was nog geen actiecomité bedrijvig. Romain Andries zou nog dezelfde avond het nodige doen om er een op poten te zetten en hij bestelde alvast propagandamateriaal ter waarde van 80 frank.

In Ophasselt werd op 4 maart een meeting georganiseerd in zaal Sportwereld, maar het is een flop gebleken want er waren nog geen 50 aanwezigen.

In Onkerzele ten slotte was een avond (Koningsfilm+spreekbeurt) voorzien op 9 maart in de parochiezaal. Er zouden vooraf 500 strooibiljeten worden bedeed via de postdiensten. Overigens zou het actiecomité zich inspannen "om de onverschilligen aan te sporen "ja" te stemmen, en te leren "ja" stemmen aan de minder goed ontwikkelden". Een assortiment propagandamateriaal ten bedrage van 220 frank werd ter plaatse gelaten.

De laatste week vóór de volksraadpleging was een ware heksentoer. Het dagelijks bestuur was ononderbroken en koortsachtig in de weer. Het kon te velde rekenen op de steun van een flink aantal plakkers en andere (jonge) mannen die pamfletten deponeerden in de brievenbus van de bevolking. Eén iemand uit heel deze groep medewerkers moet zich uitermate verdienstelijk hebben gemaakt want in het notulenboek wordt hem een speciale en warme hulde gebracht. Het gaat om Victor de Smet die als volgt in de bloemetjes werd gezet :

De heer Victor de Smet :

De man die steeds op de bres en op zijn post was !

De man die nooit rust kende zolang er pap in de emmer was, en ook nooit kòn rusten vooraleer nieuwe pap de emmer had voorzien !

De man die wij zullen vernoemen tot in het nageslacht, als de beste en meest flegmatieke Plakker van deze tijd !

Was ons comité bij machte,... wij sloegen Victor de Smet : Ridder in het Order van de Plakkers van het koninkdom !

Het actiecomité van de Volksraadpleging kan U niet genoeg danken, Mijnheer De Smet voor uw opoffering, voor uw werk ! Dag aan dag, nacht aan nacht, uw beste krachten besteedde U voor de terugkeer van onze geliefde vorst !

Zondag 5 maart:

Op deze dag was er in Geraardsbergen een massale volkstoeloop voor de doortocht van de grote wielervedstrijd Het Volk. Vroeg in de morgen hadden de plakkersploegen Geraardsbergen een Leopoldistisch gezicht gegeven. Via de volgwagens van Het Volk werden in de stad niet minder dan 50000 strooibriefjes uitgeworpen. Een vliegtuigje trok een

lange staart met een grote JA erop; het volgde renners en karavaan en vloog meerdere keren over Geraardsbergen.

Maandag 6 maart, de jaarlijkse foer :

De stad oogde nog Leopoldistisch, net als daags tevoren. Aan de stations van trein en tram evenals aan de Denderbruggen werden massa's strooibriefjes uitgedeeld met de tekst "*Laat u niet beetnemen : neen stemmen, is stemmen voor de republiek*".

Dinsdag 7 maart

Grote arrondissementele meeting te Geraardsbergen in zaal Ons Huis.

Er was ruime publiciteit aan gegeven en veel propaganda voor gemaakt. 150 grote affiches verdeeld over heel het arrondissement, strooibriefjes van huis tot huis in nagenoeg alle gemeenten, een persoonlijke uitnodiging aan 150 prominenten uit het arrondissement, 10000 kleine strooibriefjes die een uur voor de meeting door een auto voorzien van luidspreker werden uitgeworpen in de straten van de stad. En dat was niet alles! In het notulenboek wordt het hoofdstukje "propaganda" smalend als volgt afgesloten: "*Gode zij dank... dat er op wereld nog echte kameraden waren, die kosteloos van huis tot huis, en aan de statie voor ons reclame maakten! Kameraad Danneels zou er 's avonds wel een proces voor krijgen: ondank is 's werelds loon !... nietwaar mijnheer de notaris !*"⁸

En dan de meeting zelf.

Een mooi versierde zaal, met op het podium een grote Belgische driekleur achter het portret van de Koning. Vooraan op het spreekgestoelte prijkte de Vlaamse leeuwenvlag. Notaris J. Ch. De Ruyver zat de vergadering voor en als gastsprekers fungeerden mevrouw Nichels en volksvertegenwoordiger Delwaide uit Antwerpen.

De eerste vier rijen waren normaliter voorbehouden voor prominenten en genodigden maar, merkt de verslaggeefster in het notulenboek niet zonder wrevel op "*tal van niet-genodigden en niet-personaliteiten die - God weet hoe, God weet waarom - een opperbest plaatsje veroverd hadden... en de leden van het aktiecomité... een 'standplaats' bezorgden!*". Dit schoonheidsfoutje terzijde gelaten zou men verwachten dat alles naar wens en gesmeerd zou lopen, er was trouwens een zeer goede opkomst : een bomvolle zaal met mensen van alle rangen en standen. Maar wie zo dacht had buiten mogelijke amokmakers gerekend. En inderdaad, er was heibel op komst... Want...wie waren die lui, daar helemaal achteraan in de zaal? (De verslaggeefster moet geschokt zijn geweest, te oordelen naar de toon van haar kort relaas) Juist, "*de genoemde kameraden die vadertje Stalin eer aan deden!... De dans begon!... Scheldwoorden! Om er iets te beleven !*" (De verslaggeefster blijkt zich te herpakken

⁸ Vermoedelijk gaat het om Augustin Danneels (1916-1989). Maar wat er precies is gebeurd blijft een open vraag en dat geldt ook voor de toespeling op "mijnheer de notaris"...

Augustin Danneels was een notoir communist. In 1954 werd hij, sinds 1947 gemeenteraadslid verkozen op de lijst van de communistische partij, schepen van onderwijs en volksgezondheid onder het burgemeesterschap van de liberaal Robert Rens. Danneels was ook als journalist actief in linkse persorganen en onder meer in de communistische bladen *De Rode Vaan* en *Le Drapeau Rouge* evenals in het Geraardsbergs communistisch partijorgaan *Manneken-Pis*.

want, zegt ze:) *Geraardsbergen blijkt echter niet rijp te zijn om van een Russisch orkest te genieten...*"

De interne ordedienst kweet zich goed van zijn taak maar de tegenbetogers hadden het publiek "warm" gemaakt en het bleef het de hele avond door. De sprekers beantwoordden aan de verwachtingen van de verslaggeefster: *"mevrouw Nichels kranig, volksvertegenwoordiger Delwaide gloedvol, maar best van al was onze voorzitter, notaris De Ruyver die energiek in een prachtige taal de zaal het hoofd biedde!... de sprekers dankte... Dit was Geraardsbergen Grootste dag in de propaganda voor de Koning!"*

Donderdag 9 maart

Voor een bomvolle zaal werd een Koningsfilm afgespeeld in Idegem. Notaris De Ruyver sprak er over de koningskwestie en over de volksraadpleging.

Verscheidene leden van het Geraardsbergs actiecomité zijn op die dag op verplaatsing geweest : een plakkersploeg naar het arrondissement Aat, anderen naar Aalst waar zij een geslaagde Koningsmeeting bijwoonden.

Een drukke dag voor iedereen!

Vrijdag 10 maart

Plakwoede in Geraardsbergen en ook in Viane : er werd goed werk geleverd. Koningsfilm in Voorde.

Het actiecomité herhaalt zijn eerder ingenomen standpunt, namelijk dat het fout is de koningskwestie door een partijpolitieke bril te benaderen want de CVP-stemmers alleen volstaan niet om de zo noodzakelijke meerderheid van 55% te halen.

Nogmaals was de dag zeer gevuld, steit de verslaggeefster vast.

Zaterdag 11 maart

- Bedeling in de voornaamste straten van de stad van 1000 exemplaren van de Vrije Liberaal(?), bekostigd door Robert D'Haenens.

- Bedeling van huis tot huis van een laatste stroobiljet dat was opgesteld door Julien vanden Daelen.

- Schendelbeke: Koningsfilm. Notaris De Ruyver sprak "*gloedvol*" voor een geestdriftige en goed gevulde zaal.

- Nederboelare: Koningsmeeting waar volksvertegenwoordiger Albert van den Berghe het woord voerde.

- Plakwerk door heel de stad.

De nacht van zaterdag op zondag

In het notulenboek staat te lezen: *"Socialisten en communisten zouden plakken tegen de Koning. Rode broeders zijn en blijven rode broeders... broederlijk dan ook... of beter gezegd in volle rode solidariteit. Met samenbundeling van krachten beletten zij onze mannen hun werk te doen. Zij schenen woest...en zelfs gewapend te zijn... Wie van ons zou niet denken aan Gestapo of G.P.OE.-methododes!..."*⁹

Zondag 12 maart of "de dag der dagen"

Het arrondissement *"Aalst heeft goed gestemd ! 70% van de bevolking immers zegde 'Ja' de Koning komt terug"*

En de verslaggeefster gaat verder en besluit : *"De propaganda voor de volksraadpleging kende zijn grote en zijn kleine kanten. De kleine kanten zijn vergeten! Het resultaat dat wij uiteindelijk bereikten stelt het grootse in het daglicht! Laat ons eenpaarig zeggen:*

Leve de Koning ! Hij kome spoedig terug ! "

⁹ Gestapo en G.P.OE. waren het geheime politicapparaat van respectievelijk het Naziregime in Duitsland en zijn evenknie van het communistisch regime in de Sovjetunie.

"Mijn hand is uitgestrekt naar al wie, die zoals ik, slechts door een gedachte zijn bezielde : het Land dienen,,

Leopold III, 22 Juli 1950

Alle Koningsgezinde en Vaderlandslievende Belgen van het Kanton Geraardsbergen worden uitgenodigd om op **Zaterdag 29 Juli, te 20 uur**, samen te komen aan de «EENDRACHT», Markt, en deel te nemen aan de

HULDEBETOGING

AAN

Z.M. LEOPOLD III

door een OPTOCHT door de stad, waarna op de speelplaats van Ste-Catharina's College.

de blijde terugkomst van onze beminde Vorst,

door de Heren J.-Ch. DE RUYVER en Volksvertegenwoordiger J. PIERS, op feestelijke wijze zal verheerlijkt worden.

Op Zondag 30 Juli, zal in de Hoofdkerk, na de mis van 9.30 uur
EEN PLECHTIG TE DEUM
gezongen worden, als dank voor 's Konings terugkomst.

Zondag 30 Juli, te 14 uur op de Markt

zal een STOET gevormd worden van AUTOS, die

naar het Koninklijk Paleis van Laken

de bloemen zullen dragen, die door onze bevolking als Hulde aan de Koning geschonken worden.

Het B.N.B. doet een warme oproep tot al de Koningsgezinden om deel te nemen aan de BLOEMENHULDE en wij vragen zoveel mogelijk bloemen, ruikers en garven, voorzien van een naamkaartje, zondag van af 10 uur, naar de Katholieke Kring, of bij de heer Eug. De Temmerman, Gasthuisstraat, te brengen, zij zullen met de autos meegenomen worden.

Al wie over een auto beschikt en wenst mee te gaan, begeve zich te 14 uur naar de Markt.

Leve Koning Leopold III   Leve het Vorstenhuis !

BEVLAGT UW HUIZEN

**Het Belgisch Nationaal Blok
Afdeling Geraardsbergen**

Drukk. Piraert Geraardsbergen

Epiloog: vreugde en ontnuchtering...

Op 17 maart 1950 werd volgend telegram gestuurd naar Koning Leopold III in zijn residentie "Le Reposoir", Zwitserland :

"Het Actiecomité voor de Volksraadpleging kanton Geraardsbergen biedt hernieuwde blijc van diepe Trouw aan Koning Leopold III.

Verheugt zich over het zo juist gegeven communiqué uit Pregny, en hoopt vast volgende week te kunnen jubelen : Leve de Koning! Hij is terug !"

Dit telegram was ondertekend door Eugène de Temmerman, Julien vanden Daelen, mevr. Broeckaert, mej. Emilie vanden Daelen.

Diezelfde dag werd volgende persmededeling gezonden naar het Geraardsbergs weekblad *Geeraard* :

- Het Actiecomité voor de Volksraadpleging kanton Geraardsbergen, en het B.N.B. Afdeling Geraardsbergen dankt het overweldigend aantal "ja"-stemmers voor hun blijc van trouw aan onze Dynastie en aan koning Leopold III.

- Houdt er aan van harte al diegenen te danken die spontaan en bereidwillig hun steun verleenden aan de propaganda voor de volksraadpleging, hetzij geldelijk hetzij moreel.

- Dankt in het bijzonder al diegenen die hielpen bij plakwerk, verspreiden van strooibriefjes, ophalen van zieken, vervoer van materiaal voor meetings en vertoningen van de koningsfilm.

- Richt een speciaal dankwoord aan hen die medewerkten aan het wellukken van koningsavonden, zo sprekers als filmoperateurs en propagandisten.

- Doet een oproep aan de bevolking om in kalmte de parlementaire verichtingen af te wachten, om achteraf des te meer te kunnen jubelen bij de terugkeer van onze geliefde vorst Leopold III.

Op 22 juli is Leopold III terug in België. Van dan af zal de toestand razendsnel verslechteren.

Op zaterdag 29 en zondag 30 juli organiseerde de Geraardsbergse afdeling van het B.N.B. een huldemanifestatie respectievelijk een autokaravaan naar Laken t.g.v. de terugkeer van de Koning. (Zie affiche hiernaast)

De nacht van 31 juli werd een climax en bracht een keerpunt in de crisis.

In de vroege ochtend van 1 augustus raakte bekend dat Leopold III de macht zou overdragen aan zijn oudste zoon, kroonprins Boudewijn.

De voorstanders van "Ja, de Koning komt terug!" hebben deze abdicatie noch min noch meer als een trauma ervaren. Want zijn zij, de winnaars niet de verliezers geworden?...

(Het notulenboek van de Geraardsbergse afdeling van het B.N.B. werd afgesloten op 8 mei 1950)

MARC VAN TRIMPONT

